

Naturkronikken

Indlæg i Naturkronikken fra de seks bidragydere er helt for deres egen regning. Ingen af emnerne er i forvejen godkendt af hverken redaktion eller fra politisk hold. Kronikkerne tegner dermed heller ikke nødvendigvis DJ's holdning eller politik.

Rasmus Ejrnæs

Seniorforsker i biodiversitet ved Aarhus Universitet, men også tænker, forfatter, debattør og radiovært på naturprogrammet Vildspor på Radio4. Rasmus speciale er beskyttelsen og forvaltningen af Danmarks landbaserede natur.

Bondejæger eller naturjæger?

Tekst og foto: Rasmus Ejrnæs

ØVRIGT: Danske jægere synes at nære overdrevne forestillinger om deres positive betydning for naturen. Hvis man som jæger gerne vil gøre noget godt for naturen, må man lige starte med at være nøgtern og ærlig om, hvad man har forstand på, og hvad man egentlig udretter. Hvis det, man i virkeligheden gør, er at optimere det jagtbare vildt, så stå ved det. Det er helt reelt og kan sagtens bygge på en stor faglig indsigt i, hvordan man optimerer levevilkårene for harer, agerhøns og hjortevildt.

Det betyder dog også, at indsatsen næppe kommer Danmarks øvrige biodiversitet til gode, fordi det jagtbare vildt i store træk består af generalister, som egentlig bare skal have noget at æde og noget skjul fra fjender: saftigt grønt græs, lidt kløver, lidt buske og nåletræer, lidt skjul. Man må være ærlig at stå ved det, hvis man intet substantielt aner om vilde danske planter, mosser, laver, biller, sommerfugle, engfugle, svirrefluer, svampe, spætter, flagermus m.fl.

Jeg vil på ingen måde udelukke, at der findes jægere, som kender til og værner om gamle træer og dødt ved, naturlige forsumpede mosestrækninger med udsivende grundvand, helårsgræssende kvæg og heste og naturlige bakkestroger med næringsfattigt overdrev og hede. Men det er bare ikke

den oplevelse, jeg får, når jeg kommer rundt i det danske landskab for at kortlægge naturværdier. Her er det helt typiske billede, at naturen er under kraftig tilgroning, og arealforvaltningen kan bedst betegnes som entreprenant. Der er gravet vandhuller, skovbryn og hegn bliver hugget til flis, der er ryddet op i skovene, der er plantet eksotiske vækster i remiserne og råstofgravene. Jeg møder foderbunker af roer og gulerødder, blå fodertønder og kornfodring af ænder ved vandhuller, udsatte fasaner, udsåede vildtstriber i markkanter, brandbælter og skovbryn og skydetårne strategisk placeret i nærheden af fodermarker og foderpladser.

Hvis man dyrker foderet til dyrene ude i skovene og på markerne, og hvis man fodrer dyrene ude i plantager og hegn, og hvis man endda opdrætter og udsætter de fugle, man skyder på jagten, har man så ikke bare omdannet naturen til et hobbylandbrug? I landbruget dyrker vi jo netop afgrøder, opdrætter husdyr, fodrer dyrene og slakter dyrene. Jeg forstår godt at der kan være mere sport i at ramme en fugl, som flyver op, end der er ved at køre en fedekalv på slagteri, men hvis begge dyr er opdrættet, er der ikke meget vild natur over nogen af delene. Prøv selv at google med søgeord som vildtpleje og terrænpleje. Jeg er fristet til at

I en næringsfattig nåleskov på Djursland er der dækket op med gulerødder, kornbuffet og sliksten.

foreslå at kalde denne form for jagtudøvelse for at være bondejæger. For en bondejæger er vildtet noget, man dyrker og høster.

Heldigvis ved jeg, at der også er jægere derude, som sætter en ære i at beskytte eksisterende natur og udvikle naturen, så den bliver endnu rigere. Jægere som generøst afsætter helhjetet plads til udfoldelse af den vilde natur, også selvom det måske ikke lige øger tætheden af det jagtbare vildt eller størrelsen på trofæerne. Måske kunne man kalde dem for naturjægere? Jeg håber, at tidens fokus på at passe bedre på naturen vil føre til en bølge af konverteringer fra bondejægere til naturjægere.

For at støtte denne konverteringsbølge vil jeg pege på fire områder, hvor man kan gøre en virkelig stor forskel, hvis man har råderet over et stykke jord: Det handler om gamle træer, blomster, vand og græsning.

- 1) De gamle træer skal blive stående. Et træ bliver mere og mere værd for biodiversiteten, jo ældre det bliver, og især tager værdien virkelig fart, når dødsprocessen starter. Når træet får sårskader og udvikler hulheder. Da er det blevet til et veterantræ, og sådan et kan godt leve i årtier eller mere, hvis blot det ikke bliver skygget bort af yngre træer.
- 2) Om foråret og sommeren er naturlige økosystemer fulde af blomster. Men i Danmark er kulturlandskabet domineret af græs. Det skyldes, at vi har sået græs alle vegne, men det skyldes også, at forstyrrelsesregimerne favoriserer græs. Dertil kommer, at alle de blomstrende buske mangler i de dyrkede skove – de trives ikke i den forstligte skygge. Der mangler altså lys og plads til blomster.
- 3) Luk afvandingsgrøfterne, for naturlige vådområder giver variation og kan være med til at give mere lys i skovene. Sumpskove er rigere på blomstrende buske og urter end

Ørnebregner i et egekrat, som er gennemrodet af vildsvin i Klelund Dyrehave, hvor man har kombineret jagt med hensynet til vild natur og biodiversitet.

veldrænede skove, og omkring skovens vådområder opstår indre skovbryn til glæde for de varmeelskende insekter.

- 4) Den helt store gevinst gemmer sig i naturlig tæthed af store planteædere, som er ude hele året, og som ikke fodres. Dette er ikke muligt at opnå i kulturlandskabet, fordi så høj en dyretæthed vil medføre uacceptable skader på dyrkede afgrøder og unge plantninger. Men under hegn kan man opnå naturlige tætheder. Det er essentielt, at der ikke er flere dyr, end at de kan overleve vinteren igennem på naturlig føde. Overgræsning er lige så slemt som tilgroning. Naturlig græsning medfører, at planterne får lov at komme til blomstring om sommeren. Til gengæld kan græsset ikke lide at blive gnavet ned og trampet på i vinterhalvåret, og lige så stille vil balancen skifte fra langt græs til et mylder af blomster og insekter. Men det kræver, at man er villig til at gå på jagt i et økosystem med kvæg og heste.

Hvis man har et meget stort naturområde, kan man jo også gå all-in på vild natur og udsætte elg, bison, vildsvin, kronstyr, dådyr, hest og okse i samme hegnede reservat. Så kommer der gang i orkestret. Det er vigtigt, at de græssende dyr også kommer ind i skovene, så de kan vedligeholde lysningerne, gnave noget af opvæksten ned, så de gamle træer ikke bliver skygget bort, og give lys til blomster, insekter og de mosser og laver, som lever på de gamle træers furede bark.

Endemålet for naturjægeren er at gøre sig selv overflødig. Slut med planer og projekter i naturen. Så er der ikke noget, som skal rettes, korrigeres, kultiveres eller kontrolleres. I stedet kan man komme som vidne til, at naturen folder sig ud og som jæger være økosystemets toprovdyr.
rasmus@bios.au.dk